

Szocki, Józef

"Prasa regionalna w Wielkopolsce", praca zbiorowa pod red. Marcelego Kosmana, Poznań 2000 : [recenzja]

Rocznik Historii Prasy Polskiej 6/2(12), 337-339

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Józef SZOCKI **Prasa regionalna w Wielkopolsce**
Praca zbiorowa pod redakcją Marcelego
Kosmana
Wydawnictwo „Terra”, Poznań 2000, 203 s.

Regional press in the Wielkopolska region

W Wydawnictwie „Terra”, działającym w ramach Holdingu Edukacyjnego — Paweł Pietrzyk Spółka z o.o. w Poznaniu, ukazała się interesująca publikacja poświęcona prasie wielkopolskiej, obejmująca opisy niektórych gazet. Pewnej modyfikacji wymagałby sam tytuł. W świadomości ludzi zainteresowanych periodykami istnieje ugruntowane przekonanie, że prasa regionalna to pisma wychodzące na obszarze co najmniej województwa. Wychodziła ona w Poznaniu i należały do niej: „Goniec Wielkopolski”, „Przegląd Wielkopolski”, „Tygodnik Wielkopolski” i in. W szkicu Bogumiły Kosmanowej *Prasa polska w Wielkim Księstwie Poznańskim* możemy przeczytać:

Poznań pełnił wówczas funkcje centrum intelektualnego, zwracały się nań oczy „całej polszczyzny Prus”, to stąd wychodziły w teren impulsy do pracy organicznej, która postawiła sobie za jedno z zasadniczych zadań regenerowanie polskości. Miały tu swą siedzibę główne instytucje polskie — ale też i niemieckie, odbywały się tu kongresy i narady. Tej roli ekonomicznej i kulturowej głównego ośrodka w Wielkim Księstwie świadomi byli przedstawiciele obu głównych zamieszkujących je narodowości — rodzimej i usiłującej rozwijać jej kosztem ekspansję etniczną pod protekcją władzy państwowej” (s. 19–20).

Jeszcze więcej informacji o znaczeniu regionalnym, a nawet centralnym, Poznania możemy znaleźć w takich publikacjach, do których ta autorka odsyła, jak: *W dziewiętnastowiecznym Poznaniu. Życie codzienne miasta 1815–1914* M. i L. Trzeciakowskich, ponadto *Dzieje Poznania 1793–1918, czy Dzieje Wiel-*

kopolski — praca zbiorowa pod red. J. Topolskiego i L. Trzeciakowskiego. Mamy zatem dostatecznie wiele danych, aby móc powiedzieć, że mówienie o regionalności periodyków poznańskich jest w pełni uzasadnione.

Natomiast periodyki wydawane w Kaliszu, Gnieźnie, Środzie, Śremie itp., o których jest mowa w tej pracy, trzeba traktować jako lokalne. Stąd też mamy tu do czynienia z prasą regionalną i lokalną. Zawartość treściowa dzieła nie jest w pełni uwidocznioma w tytule. O jego zaletach mówić tu wypada z kilku względów.

Praca odznacza się szczegółowością: omówienie gazet przeprowadzono na tle skrótovej charakterystyki życia społeczno-politycznego i kulturalnego miast, w których ukazywały się. Odnosi się to szczególnie do szkiców: Haliny Tumolskiej *Literatura piękna na łamach „Gazety Kaliskiej” (1893–1914)*, Jakuba Staszewskiego *Pod znakiem „Lecha” — prasa gnieźnieńska 1860–1939*, Bożeny Urbańskiej *Prasa średzka w dwudziestolecu międzywojennym* i Marcelego Kosmana *Pojęcie regionu w przemianach cywilizacyjnych. Z rozważań nad Wielkopolską*.

„Badania nad dawną i współczesną prasą wielkopolską, prowadzone w ostatniej dekadzie pod kierunkiem podpisanego” [Marcelego Kosmana] — czytamy we wstępie do omawianej książki — zaowocowały czterema tomami (piąty w przygotowaniu) studiów pod tytułem *Z dziejów prasy wielkopolskiej XIX–XX wieku* (Poznań 1994, 1996, 1997, 1998), które stanowić miały punkt wyjścia do zamierzonej zbiorowej syntezy. W miarę przygotowywania kolejnych prac dochodziłem do wniosku, że upłynie jeszcze nieco czasu, zanim zadanie to doczeka się realizacji, pojawić się winny wcześniej prace materiałowe, teksty dotyczące poszczególnych tytułów, ludzi prasy oraz wybranych problemów. Niektóre — jak monografia dziennikarza politycznego Jerzego Drobniaka, czekają na druk; jej autor był obecny w tomie *Między polityką a literaturą* (Poznań 1999), stanowiącym plon konferencji w Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości w Poznaniu (grudzień 1998), który otwiera serię prac Instytutu Historii Politycznej WSZiB. Podobnie przedstawia się sprawa rozprawy o mediach wielkopolskich w Internecie. Trwają prace nad dysertacją poświęconą popularnemu międzywojennemu magazynowi ilustrowanemu «Tęcza». Do publikacji zostały przygotowane studia wybitnego badacza prasy wielkopolskiej XX wieku doc. Jana Załubskiego, poświęcone jej przeobrażeniom w drugiej połowie kończącego się stulecia. Na warsztacie badawczym prof. Bogumiły Kosmanowej znajduje się temat: *Zwiazki Józefa Ignacego Kraszewskiego z prasą zaboru pruskiego* (s. 7). Ten przydługi cytat w telegraficznym skrócie przedstawia problematykę badawczą poznańskiego ośrodka naukowego w zakresie prasoznawstwa. Z tego wynika, że Poznań stał się poważnym ośrodkiem naukowym w tej dziedzinie.

Praca zawiera 11 szkiców. Najistotniejsze wydają się te, które dotyczą prasy poszczególnych miejscowości. Są to następujące: *Prasa polska w Wielkim Księstwie Poznańskim* Bogumiły Kosmanowej, *Pod znakiem „Lecha”*. *Prasa*

gnieźnieńska Jakuba Staszewskiego, *Prasa lokalna w Wielkopolsce międzywojennej* Jana Załubskiego, *Prasa średzka w dwudziestoleciu międzywojennym* Bożeny Urbańskiej, *Miejsce „Dziennika Kujawskiego” (1893–1939) w prasie wielkopolskiej* Jakuba Wajera, *Prasa śremska wczoraj i dziś* Katarzyny Madajki, *Dziesięć lat „Szkiców Kozmińskich”* Władysława Gilla i *Między Wrześnią, Słupcą a Pызdrami. Prasa lokalna regionu po 1989 r.* Arkadiusza Żmudzińskiego.

Na uwagę zasługują prace szczegółowe: *Literatura piękna na łamach „Gazety Kaliskiej” (1893–1914)* Haliny Tumolskiej i *Media wielkopolskie w Internecie* Żanety Polowczyk.

Dość łatwo jest przedstawić zasługi poszczególnych pism, trudniej udowodnić ich znaczenie lokalne, regionalne czy krajowe. Dzięki artykułom zamieszczonym w recenzowanym tomie uświadamiamy sobie, iż dotychczas niewiele wiedzieliśmy o pewnych tytułach prasowych, godnych najwyższego szacunku. Swoistą formą podsumowania tej publikacji może być szkic *Pojęcie regionu w przemianach cywilizacyjnych. Z rozważań nad Wielkopolską* Marcelgo Kosmana. Czytamy w nim: „Regionalizm we właściwym tego słowa znaczeniu stanowi dziś zaprzeczenie zaściankowości... Ludzie nie pozostawali wiecznie na swoim miejscu, w miarę upływu czasu pogłębiała się integracja państwa, wzrastała ruchliwość społeczeństwa...”. Do takiego wniosku autor ten doszedł opierając się na obserwacjach długiej historii Wielkopolski.

W świetle szkiców zamieszczonych w recenzowanym tomie można powiedzieć, że lokalność nie jest synonimem zaściankowości. W związku z tym wszelkie rozważania naukowe nad prasą krajową, regionalną czy lokalną mają dzisiaj ten sam wymiar — dotyczą spraw szczegółowych, jak też ogólnych, nawet ogólnoludzkich. To uświadamia nam wyraźnie omawiana tutaj praca.